

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, 2008. év szeptember hó 23. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A lopás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a III. és V. rendű terheltek védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a városi bíróság ítéletét és a megyei bíróság ítéletét az V. rendű terhelt tekintetében megváltoztatja annyiban, hogy a közúti járművezetéstől eltiltást mellőzi.

Egyebekben az V. rendű, és a III. rendű terhelt vonatkozásában hatályában fenntartja.

Felhívja a városi bíróságot a vagyonelkobzással kapcsolatban különleges eljárás lefolytatására.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s:

A városi bíróság a megismételt eljárás során 2007. június 1-jén kihirdetett ítéletével a felülvizsgálati indítvánnyal érintett III. r. terheltet társtettesként, jelentős értékre, bűnszövetségben, üzletszerűen, folytatólagosan elkövetett lopás büntette miatt 2 év - végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre és 1 év 6 hónap közúti járművezetéstől eltiltásra, az V. r. terheltet társtettesként, nagyobb értékre, bűnszövetségben, üzletszerűen, folytatólagosan elkövetett lopás büntette miatt 1 év 2 hónap - végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett -

börtönbüntetésre és 1 év 6 hónap közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte.

Ugyanakkor a terhelteket a folytatólagosan elkövetett jármű önkényes elvételének büntette miatt ellenük emelt további vád alól felmentette. A magánfél polgári jogi igényének érvényesítését a törvény egyéb útjára utasította és bűnügyi költség viselésére kötelezte a terhelteket.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás lényege a következő.

I.

A terheltek cselekményeiket a K.& R.Inc. I. számú fióktelepe sértett sérelmére valósították meg.

Az I. r. terhelt korábban a sértettnél gépkocsivezetőként dolgozott. 2004. év tavaszától a szállítási osztályon munkavezető (műszakvezető) volt, feladatát két hetes váltásokkal éjszakai, illetve nappali műszakban végezte.

A III. r. terhelt 1998-tól gépkocsivezető volt, majd 2003. év végétől a szállítási osztályon nappalos munkavezetői (műszakvezetői) beosztásban tevékenykedett.

A terheltek irányítása alá tartoztak az adott műszakban dolgozó kamionsofőrök. Feladatukat képezte a fuvarok szervezése, indítása, fogadása és a rakodások irányítása is.

A II. r. terhelt biztonsági őrként, a IV. r., az V. r. és a VI. r. terheltek gépjárművezetőként dolgoztak állalkozási szerződés alapján a sértettnél.

Az I. r. és a III. r. terheltek 2003. november vége körül előbb egymással, majd az éjszakai műszakba beosztott gépkocsivezetők közül az V. r. és VI. r., illetőleg később a IV. r. terhelttel, megállapodtak, hogy a sértett cég kamionjaiból az éjszakai műszakbeosztások alatt gázolajat tulajdonítanak el, amelyet saját járműveikhez felhasználhatnak, illetve az I. r. terhelt által megkeresett II. r. terhelt révén haszonnal értékesíteni tudnak. Ehhez kihasználják azt, hogy a telepre beérkező kamionoknak a cég saját üzemanyagkútjánál meg kell tankolniuk, és csak tele üzemanyagtankkal várakozhatnak. A telepet pedig a járatba induló kamionokon kívül ezekkel a járművekkel csak egy helybeli kijelölt autómosónál történő mosatás céljából, az erre meghatározott útvonalon közlekedve lehet elhagyni.

Fentieknek megfelelően megállapodtak abban, hogy eleinte az adott

műszakvezető, majd kinevezésétől az I. r. terhelte által mosatásra kijelölt kamionokat - alkalmanként egy vagy két kamiont - az I. r., a IV. r., az V. r., illetve a VI. r. terheltek a mosatás ürügyén kiviszik a telephelyről. Azokat a közeli községek határába vezetik, ahol a gázolajat leszívják, majd a telephelyre visszaérve a cselekmény leplezése végett a járműveket újra feltankolják.

A részecselekmények során a telephelyről fenti céllal kivezetett kamionokat - azok útvonalát biztosítva - a megbeszélte helyszínig a III. r. terhelte saját gépjárművével követte.

A kamionoknak az adott községek határában leállítását követően az utánfutós személygépkocsival odaérkező II. r. terhelte valamint a III. r. terhelte a járművek üzemanyagtartályából a II. r. terhelte által biztosított hordókba gázolajat engedtek le, amelyet a II. r. terhelte a közeli községben lévő ingatlanára szállítottak.

Ily módon 2003. decemberében két alkalommal, majd 2004. január 20-tól 2004. szeptember 8-ig folyamatosan, heti rendszerességgel, összesen 33.552 liter, összesen 7.295.928 Ft értékű gázolaj eltulajdonítására került sor. Az I. r., a II. r. és a III. r. terheltek valamennyi részecselekményben, a teljes mennyiség eltulajdonításában résztvettek.

A IV. r. terhelte 579 liter, 132.629 Ft értékű, az V. r. terhelte - 2003. december 16. és 2004. július 14. közötti 12 részecselekménnyel - 4035 liter, 861.751 Ft értékű, míg a VI. r. terhelte 13.289 liter, 2.903.574 Ft értékű gázolaj eltulajdonításában vett részt. A II. r. terhelte a lakására szállított üzemanyagot kb. 150 Ft/l áron ismeretlen magánszemélyeknek értékesítette. Az értékesítésből származó bevételen a terheltek közreműködésük arányában osztottak. A cselekménysorozatnak a 2004. szeptember 8-i rendőri intézkedés vetett véget.

Az V. r. terhelte lakásán lefoglalt 550 liter gázolajnak a sértett része kiadásával az okozott kárból kb.125.950 Ft megtérült.

A kamionokat vezető terheltek célja a kamionok megadott útvonalról letérésével nem a járművek használata, hanem az üzemanyag megszerzése volt.

II.

Az I. és a III. r. terheltek 2004. évben, 2004. szeptember 8-ig terjedően, pontosan meg nem állapítható időpontokban, az I. pont alatt részletezett cselekményekkel párhuzamosan - részben az I. r. terhelte, részben nem azonosítható sofőrök által vezetett kamionokkal - a sértett kaposvári telephelyéről különböző tárgyakat (gumiabroncsokat, gépjárművekhez tartozó felszerelési tárgyakat, illetve azokhoz rendszeresített fogyóeszközöket) is elvittek.

Ezeket a járművekre az I. r. vagy a III. r. terhelte rakta, illetve rakatta fel, és azokat nagyrészt a II. r., kisebb részben a III. r. terhelte lakásán rejtették el.

A II. r. terhelttel erről utólagosan, a gázolaj lefejtésekor állapodtak meg. Nevezett tudomással bírt arról, hogy a kérdéses tárgyak a sértettől nyertek eltulajdonítást ugyanakkor ezen tárgyakra igényt nem tartott, azokat társai részére tárolta.

A fenti időszak alatt az I. és a III. r. terheltek összesen 2.000.613 Ft értékben tulajdonított el különböző tárgyakat a sértettől. Ebből 1.703.783 Ft értékű tárgyat a II. r. terhelte lakásán, és telkén, míg 296.830 Ft értékű tárgyat a III. r. terhelte lakásán tároltak. Lefoglalással a kár teljes egészében megtérült.

Az I. és a III. r. terheltek által az I. és II. pontban írt cselekményekkel a sértettnek okozott kár összesen 9.296.541 forintot tett ki, amelyből 2.126.563 Ft térült meg.

Az ítélet ellen az ügyész a III. r. és V. r. terheltek tekintetében részbeni felmentés miatt és büntetésük súlyosítása végett, a III. r. terhelte védője eltérő minősítés megállapítása, és a mellékbüntetés mellőzése, az V. r. terhelte védője a főbüntetés enyhítése és a mellékbüntetés mellőzése érdekében fellebbezett.

A megyei főügyészség - a felmentő rendelkezéseket illetően a fellebbezést visszavonva, - a III. r. terhelttel szemben a szabadságvesztés felfüggesztésének mellőzését és közügyektől eltiltás alkalmazását, míg az V. r. terhelte tekintetében további mellékbüntetésként pénzmellékbüntetés kiszabását indítványozta.

A megyei bíróság a 2007. október 11-én meghozott ítéletével az elsőfokú ítéletet mindkét terhelte vonatkozásában részben megváltoztatta. A III. r. terhelte szabadságvesztés büntetésének végrehajtását 4 év próbaidőre függesztette fel, míg az V. r. terhelttel szemben kiszabott börtönbüntetés tartamát 1 évre, a felfüggesztés próbaidejét 2 évre szállította le. Egyebekben az ítéletet helybenhagyta.

A jogerős határozatok ellen a Be.416.§-a (1) bekezdésének b) pontjára alapozottan a III. r. és V. r. terheltek védője élt felülvizsgálati indítvánnyal.

Az indítvány lényege szerint az eljáró bíróságok mindkét terhelte vonatkozásában tévesen minősítették a cselekményt bűnszövetségben (Btk.137.§. 7. pont) elkövetettnek, és a Btk.58.§-a (1) bekezdésének téves értelmezésével szabtak ki közúti járművezetéstől eltiltás mellékbüntetést a terheltekkel szemben.

Az irányadó tényállásban megállapított magatartás ugyanis nem tükrözi a bűnszövetség megállapításához megkívánt nagyobb fokú szervezettséget, nagyobb feladatmegosztást, a terheltek közös döntését, illetve a bűncselekmények közös kivitelezését. Ekként csupán a bűnszövetséget meg nem alapozó alkalmi elkövetésről lehet szó.

A közúti járművezetéstől eltiltást illetően pedig mind az első, mind a másodfokú bíróság tévesen tekintette „mozgó bűnözésnek” a terheltek tevékenységét. A kialakult bírói gyakorlat szerint az, hogy bűncselekmények elkövetéséhez járművet használtak, a terheltek terhére nem állapítható meg. Ilyennek az nem tekinthető, hogy az általuk jogosan használt kamionok üzemanyagtartályából tulajdonítottak el üzemanyagot. Ekként, amikor a használatnak csupán tárgya a jármű, ez a közúti járművezetéstől eltiltást nem alapozhatja meg.

Ezen túlmenően az eljáró bíróságok a 4/1998. számú Büntető Jogegységi Határozat indokolásában kifejtett jogelvek téves alkalmazásával helyezkedtek arra a jogi álláspontra, hogy a bűncselekmény az üzemanyag lefejtésével, leszívásával nyert befejezést. A védői álláspont szerint a lopás bűncselekménye a kamionoknak a sértett telephelyéről üzemanyag lopási célzattal kivezetésével, a telepről kiléptetésével befejezetté vált. Ehhez képest a III. r. terhelt magatartása a lopás büntette vonatkozásában nem tényállásszerű, az legfeljebb más, enyhébben büntetendő bűncselekményt valósíthat meg.

Végül vitatta az indítvány a lopás bűncselekményének minősítésénél alapul vett elkövetési értéket is. Ennek körében arra hivatkozott, hogy a Magyar Köztársaság és az Amerikai Egyesült Államok között megkötött hatályos együttműködési szerződés alapján a sértett közterhektől mentesen szerezhette be az üzemanyagot. Ekként azon ítélkezési gyakorlat, miszerint elkövetési értéknek a dolog kiskereskedelmi értéke tekintendő, az adott esetben nem lehet irányadó. Ehelyett az elkövetési értéknél a sértetti beszerzési - és azzal azonos visszafizetési - árat kellett volna alapul venni.

A fentiekre tekintettel a védő a III. r. terhelt cselekményeinek enyhébben minősítését, büntetésének ehhez igazodó enyhítését, és közúti járművezetéstől eltiltásának mellőzését, míg V. r. terhelt vonatkozásában utóbbi mellékbüntetés mellőzését kérte.

A Legfőbb Ügyészség átiratában, az indítványt mind a III. r., mind az V. r. terhelt vonatkozásában részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak értékelte, és a támadott határozatok hatályban tartását indítványozta.

Az ügyészi álláspont szerint az elkövetési érték és a kár

összegszerűsége, valamint a bűnszövetség kapcsán az indítvány a jogkövetkeztetések helyességét a tényállás megalapozatlanságát sérelmezve vitatja. Mivel a felülvizsgálati eljárás során a bíróság jogerős határozatában megállapított tényállás az irányadó, erre ezen eljárásban nincs törvényes lehetőség.

Az indítványban kifejtettekkel szemben a cselekmény minősítése - a bíróságok által a bűncselekmény befejezettségével, illetve az elkövetői minőséggel kapcsolatban kifejtett helyes jogi érvekre figyelemmel - törvényes. A járművezetéstől eltiltás mellékbüntetését is a büntető anyagi jog szabályaival összhangban alkalmazta a bíróság a terheltekkel szemben. A Btk.58.§-a (1) bekezdésének második fordulata szerinti „használ” fogalom valamennyi olyan magatartást felölel, amely bűncselekmények elkövetését, azok leplezését, a bűncselekmények tárgyának őrzését hivatott szolgálni. Minden olyan tevékenység, amelynél a jármű igénybevétele a bűnözéshez szorosan tapad, annak ismétlődő és tartós eleme. A jelen bűncselekmény elkövetési tárgya nem az üzemanyagot szállító gépkocsi, hanem az üzemanyag volt. A terheltek az üzemanyagot nem a telephelyen tulajdonították el, hanem azt a tároló gépkocsival a megbeszélt helyszínre szállították. A jármű használata a III. r. terheltnél egyértelműen a bűncselekmény leplezését szolgálta. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy nevezett a kamionok mozgását saját gépkocsijával biztosította.

Anyagi jogszabálysértés hiányában az alkalmazott joghátrány mértéke a rendkívüli jogorvoslati eljárásban nem vizsgálható.

A nyilvános ülésen a védő a felülvizsgálati indítványt mindkét terhelte vonatkozásában fenntartotta. A Legfőbb Ügyészség képviselője átiratukkal egyezően az ítéletek hatályban tartását kérte.

A Legfelsőbb Bíróság a támadott határozatokat a III. r. és az V. r. terheltek vonatkozásában a felülvizsgálati indítványban foglaltaknak megfelelően a Be.416.§-a (1) bekezdésének b) pontja szerinti okból, míg az abszolút eljárásjogi okok tekintetében - Be.416.§ (1) bekezdés c) pontja - hivatalból vizsgálta felül.

Felülvizsgálata során a jogerős határozatokkal megállapított tényállást a Be.423.§-a (1) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálatra irányadónak tekintette. Figyelemmel arra is, hogy ugyanezen rendelkezés szerint a felülvizsgálati indítványban az irányadó tényállás nem támadható, az indítvány azon érvelésével nem foglalkozott, amely szerint az adott esetben a töretlen bírói gyakorlatnak megfelelően irányadó kiskereskedelmi ár helyett a sértett által államközi egyezmény alapján alkalmazható kedvezményes beszerzési ár figyelembe vételével kellett volna az eltulajdonított üzemanyag értékét megállapítani.

Érdemben pedig az indítványt a III. r. terhelt vonatkozásában alaptalannak, míg az V. r. terhelt tekintetében foglalkozástól eltiltás mellékbüntetés helyett közúti járművezetéstől eltiltás alkalmazása miatt, részben alaposnak találta.

Az eljáró bíróságok - utalva a 4/1998. Büntető Jogegységi Határozat indokolásában kifejtett jogelvekre is, - mindenben helytállóan állapították meg, hogy a konkrét esetben a lopás egyes részcselekményei az üzemanyagnak a kamionok üzemanyagtartályából történő elvételével, az üzemanyag birtokba vételével váltak befejezetté.

Ehhez képest a kamionoknak a járműtelepről mosatás végett - egyben ennek kihasználásával az üzemanyag eltulajdonítása érdekében - történt kivitele a lopás bűncselekményének csupán az előkészületét valósította meg. A gépjárműmosóhoz azonban a kamionok kizárólag az előre kijelölt útvonalon közlekedhettek. Így a lopás elkövetése kísérleti szakba akkor lépett, amikor a járművezetők a kijelölt útvonaltól eltértek és a járművet, ezzel az eltulajdonítandó üzemanyagot az elvétel, a lefejtés helyszínére vitték.

Alaptalan tehát az a védői álláspont, hogy a III. r. terhelt a lopás bűncselekménye tekintetében tényállásszerű magatartást nem tanúsított, ekként cselekménye, valamely enyhébben minősülő járulékos bűncselekmény lenne. Ezen álláspont kialakításánál a védő figyelmen kívül hagyta azt is, hogy részesi magatartás (Btk.21.§-a) a III. r. terhelt vonatkozásában társtettesi tevékenység hiányában is maradéktalanul megállapítható lenne.

Alaptalan a bűnszövetségben elkövetettként minősítés vitatása is.

A Btk.137.§-ának 7. pontja szerint bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.

Mind az első, mind a másodfokú bíróság meggyőző indokolással mutatott rá arra, hogy a terheltek magatartása a kezdeményező, és szervező tevékenységet kifejtő I. és III. r. terhelt, de a további terheltek vonatkozásában is megvalósította a bűnszervezetben elkövetést.

Az irányadó tényállás szerint a terheltek cselekményeiket háromnegyed éven át mindaddig folytatták, amíg azoknak a tettenérés véget nem vetett. A részcselekmények nagyobb számára, az elkövetési alkalmak rendszeres kihasználására, az egyes szerepeknek az elkövetők közötti felosztására, és tevékenységük részletes megszervezésére figyelemmel egyértelmű, hogy a terheltek

cselekményeiket - miután az adott fogalomnak a folytatólagosság egységébe tartozó rész-cselekmények minden tekintetben megfelelnek - szervezeten követték el. Ez nem csupán a cselekményekben központi szerepet vállaló, szervező tevékenységet folytató, valamennyi rész-cselekményben résztvevő III. r. terhelte vonatkozik. Mindez megállapítható a gépkocsivezető társainak további rész-cselekményeiről nem tudó, az I., II. és III. r. terheltekkel együtt 12 rész-cselekményben résztvevő V. r. terhelte vonatkozásában is.

A fentiekre figyelemmel a lopási rész-cselekmények elkövetési helyszínéig minden esetben gépjárművel közlekedő, azzal a kamionok mozgását is biztosító III. r. terhelte újabb bűncselekményektől visszatartása érdekében a kialakult bírói gyakorlatra figyelemmel mindenben törvényesen az anyagi jogszabályoknak megfelelően került sor a közúti járművezetéstől eltiltás mellékbüntetés alkalmazására.

A Btk.58.§-a (1) bekezdésének II. fordulata szerint ugyanis eltiltható a járművezetéstől az is, aki bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ. A használ fogalom alatt értendő minden olyan magatartás, amely valamely bűncselekmény elkövetését, annak leplezését, az elkövető menekülését, a bűncselekmény tárgyának őrzését, tárolását, stb. felöleli. Lényegében ide tartozik tehát minden olyan tevékenység, amelynél a jármű igénybevétele a bűnözéshez szorosan tapadó, egyben ismétlődő és tartós elemként jelentkezik (Legfelsőbb Bíróság 38/2007. BK véleménye, korábban BK 107. számú Állásfoglalás).

Anyagi jogszabályt sértettek azonban az eljáró bíróságok, amikor az V. r. terhelttel szemben nem gépjárművezetői foglalkozástól eltiltást (Btk.56-57.§-a), hanem közúti járművezetéstől eltiltást alkalmaztak.

A 38/2007. BK vélemény I./c. pontja szerint ugyanis nem járművezetéstől, hanem foglalkozástól eltiltás alkalmazásának van helye azon járművezetőkkel szemben, akik foglalkozásuk szabályainak megszegésével követnek el bűncselekményt, vagy a foglalkozásból adódó lehetőséget használják fel (szándékos) bűncselekmény elkövetésére, pld. akik az általuk vezetett jármű rakományát fosztogatják.

A munkaeszközt képező gépjármű használata és az ennek során elkövetett bűncselekmény között ugyanis nincs meg az a tényleges tartalmi kapcsolat, amely alapul szolgálhatna a járművezetéstől eltiltás alkalmazásához. Ugyanakkor a szándékos bűncselekmények a foglalkozás által adott lehetőségek felhasználásával megvalósítása, egyben annak veszélye, hogy a gépkocsivezetői foglalkozás gyakorlása a jövőben is hasonló bűncselekmények megvalósításához vezethet, kellően megalapozza a gépjárművezetői foglalkozástól

eltiltás kimondását (BH 1981/216. sz. eseti határozat).

A felülvizsgálati indítvány terjedelménél fogva a Legfelsőbb Bíróságnak nem volt lehetősége arra, hogy más mellékbüntetést (foglalkozástól eltiltást) szabjon ki (Be.417.§ (1) bek. II. pont, 423.§ (4) bek.).

A fentekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a támadott határozatokat a Be.427.§ (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásával az V. r. terhelt tekintetében részben megváltoztatta és a közúti járművezetéstől eltiltást mellőzte.

Ugyanakkor egyéb vonatkozásban, illetve a III. r. terhelt tekintetében teljes terjedelmében az érintett határozatokat a Be.426.§-a alapján hatályukban fenntartotta.

A III. és V. r. terheltek vonatkozásában folytatott érdemi felülvizsgálat során a Legfelsőbb Bíróság észlelte, hogy az eljáró bíróságok a Btk.77/B.§-a szerint kötelező vagyonek Kobzásról annak ellenére nem határoztak, hogy a sértettnek okozott kár lefoglalással csak kisebb részben térült meg, és az ítéletek nem tartalmazzak adatot arra, hogy vagyonek Kobzást kizáró ok állna fenn.

Ezért - a Be.419.§ (1) bekezdésre, valamint ezzel összefüggően a Be.375. és 389.§-ára figyelemmel - felhívja az elsőfokú bíróságot a vagyonek Kobzással kapcsolatos különleges eljárás (Be.569. és 570.§-a) lefolytatására.

A Legfelsőbb Bíróság ítélete elleni fellebbezést a Be.3.§-ának (4) bekezdése zárja ki, míg a határozat elleni felülvizsgálati indítvány kizárt voltáról a Be.416.§-a (4) bekezdésének b) pontja rendelkezik. Az ismételt felülvizsgálati indítvány tilalmát a Be.418.§ (3) bekezdése és 421.§ (3) bekezdése szabályozza.

A Legfelsőbb Bíróság ítélete a Be.420.§-ának (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2008. szeptember 23.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter s.k. előadó bíró, Dr. Mészár Róza s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bíróági tisztviselő

